

המצפה

עתו שבועי

ככל עניני ההיים ועניני היהודים, לספרות ולמד עים.

תנאי החתימה.	
לשנה . . . . . 72 כתר (44 מרק)	לחצי שנה . . . . . 36 כ" (22 מרק)
לרבע שנה . . . . . 18 כ" (11 מרק)	
בחון לארץ	
לשנה . . . . . 80 כ"	לחצי שנה . . . . . 40 כ" . . . . .
לרבע שנה . . . . . 20 כ"	
מחיר גליון בודד בארץ 1.50 (מרק 1)	
בחון לארץ 1.60	

מחיר מודעות.	
מקום כגודל המרובע הזה	לשלוש פעמים . . . . . 36 כ" . . . . .
	לשש פעמים . . . . . 60 כ" . . . . .
	לרבע שנה . . . . . 75 כ" . . . . .
מחיר ברכה מודט או נחמת אבליים	
(רק בסוף הגליון)	12 כ" . . . . .
שניו אדופה	1 כ" . . . . .
האדוסה למערכת	
HAMICPE, KRAKÓW	
Miodowa 22.	

Kraków, 31 października 1919 גליון ד קראקא ו' מרחשוון פ' לך, תרפ"ב.

על המצפה

הקהלות.

הרצל, שבא אלינו כמעט מן החוץ, שבמעט ברוח נבואה הרגיש מעצמו את צרותינו וצפה את הדרך לנאולתנו, הוא לא הבין בתחלה מה שנעשה בחיינו בחיינו בתוך המחנה. הוא ראה ישמע וחבין הישב, כי מוקפים אנו מן החוץ בשונאים מכקשי נפשנו והקר וררש על סבת השנאה ומצא שהוא הגלות, חוסר מקום קבוע, אומה שאין לה ארץ לעצמה, לא תהיה כשום מקום, שיגיעו שמה בניה, אלא אורח לא קרוא, הנסבל זמן קצר, אבל בקרוב או לאחר זמן יהיה לעול ולמשא, ובין שנתכרר לו הדבר, היה תמה, שלא ראו ולא הבינו זאת עד כה ולא נסו לחקן איזו תקנה, כדי לשנות את המצב הבלתי טבעי, אמנם לא היו יכולים לדעת מראש אם היה הנסיון מצליח, אם היה מביא את התכלית הנרצת, אבל איך אפשר שלא לנסות כלל בדבר גדול כזה לעשות דבר אפילו אם התועלת מושגת בספק? על הקושיא ההמורה הלזו לא יכל הרצל ימים רבים למצוא תירוץ מספיק, לפי שלא הכיר עדיין בזמן ההוא את היג' הפנימיים.

כאשר התרגל בחיים היהודיים והכירם היטב, או עמד על הדבר, והכיר גם סבת הפיונו וידע מה מעכב ואז צוה אותנו בקונטרס במפניע: "לכו וכבשו את הקהלות" או ידע על נכון, כי שם בקהלות נמצאת

סבה שעבוד נפשנו שם מקור הלשנתנו וכל העצלנות, שדעולם אינה יכולה להתעורר וכבוא לידו מהשבה פוריה, אך אופיה של הדרישה גרם, שלא יכלו לקיימה. נקל היה יותר לכבוש את הניא, לכידת הקהלות או אפטריות היא משום שאין נתיב לנשת אליהן, הנה הן כמין מצודה נדרמה, מקוסמה, שלא ינקה כל המתגרה בה, לא היתה זכות-בחירה לעם שעל יפודה אפשר היה לערוך מלחמה, לא היו תקנות לקהל, שהיה אפשר לחלוק עליהן לזמן, שיסודן בשקר או נורמות נוק, לך ערוך מלחמה נגד דבר דיוק! אפשר להשהמש בזה במליצת הינריך היינה: הנה הוא צל של אפס, פהות מזה — הנה משק קהלה יהודית... רק דבר אחד היה בפקודתו של הרצל מין נבואה או אמת, הבאה מכה השכל: מי שרצתה לאיגן את העם היהודי בגולה, הרוצה להאקו במלחמתו הקשה על קיומו עליו להתחיל מן הקהלה, צריך להפיה בה נשמת רוח חיים ברו שתחיה למוסד חי בדי שיהתחיל להתנוועע, אלמלי חיו היהודים בגולה כדרכם, היים נורמליים, או אפשר היה — לא? והאי היה — לבנות את הסתדרותנו על יסודות אחרים, בודאי היה נמצא בתוכנו כמו פעמים אחרים, נרעין מרובו שמסביב לו מושתרבת ומתחזק הפרי החי, אבל אין בקרבנו יסוד כזה, ומאין היה יכול לצמח, עד לפני עשרות שנים אחרות היה רק מות כרחוב היהודי, אפילו ידע עשב אחד לא היה זו ממקומו, וכמעט הכניסה הציונות קצת תנועה בתוך הצבור היהודי, מיד קמה גם התפוצצות פרועה ולא יכל לבא לידו הסתדרות אמוצה, שממנה היה העם היהודי יכול לבנות.

לפיכך אין להתחיל אלא כמה שישנו כמה, כמה

שותרגלנו בו בדורות שעברו, הכולל כל הצבור והוא הקהלה, אך אין לקחת ממנה אלא את הצורה החיצונה — ולתת בה תוכן אחר, תוכן מלא ובר-קיימא, היא תהיה מהות ערה לשם, קולוסוס לבד ותהיה עדה לעם, לכל צרכיו, לפיכך דרשו מורשי הציונים בפארזו קודם-כל, שבחוק הונויות הלאומיות יכנסו היסודות החדשים של קהלה יהודית, שתכלול הקהלה כל השייך אל חיי היהודים: עניני הדת, התורה, העבודה הצבורית, ההגרה, אפילו ישוב ארץ ישראל, אך רק קצת מן התכנית הזאת נתנו לנו, אבל גם המעט הזה היה יכול לחיות התחלה יפה והשאר היה בא ממילא, ההיים וכהותיהם וצרכיהם היו מבקעים את הכלי הצר ומרחיבים ומנחמים אותו עד שהיה מכיל כל הנחוץ.

אך לעת-עתה אין תנועה הממשלה והסיים אינם השיש למסור בידנו את הכלי העלול לחוקנו ואנחנו מהשים ואיננו חובעים, והרי זאת היא הובתנו הראשונה להקים את הקהלות על יסודות חדשים, צריכים להחל מלחמה פוליטית כאספות, בהנשת בקשות, על העם להשימע קולו, קול רם, אינו יודע אם אפשר יהיה לחבר בעבודה הזאת את כל המפלגות העומרות על יסוד הלאומיות, אצלנו לא יצליחו דברים שבפעמים אחרים הטה פשוטים כל-כך ומוכנים מאליהם, אבל אסור להמתין עד שנבא לידו אחדות, כל מפלגה צריכה להחל את העבודה בפני עצמה, אולי יפגש המפלגות ובוז בפרק ידוע ומשם ילכו יחדו, אך אין פנאי להשמיט ולעשות הכנות ממושכות, עלינו להחל את העבודה ולאחרי, להכנס בעובי הקורה, זאת הי חובתנו העיקרית.

וישא בעק.

לאן?

הזכר המעשים של אשתקד בארץ הזאת בזמן הזה. כולם חשמל, העובר במהירות ומזועזע את כל מי שפוגע בדרכו, כמה התפשטה השמועה ודכאה את לבבם של בני העיירה, שהשומים הולכים וקרבים, ה"סביבות" כבר נשמו ונבזו והיהודים נלקו ונפצעו, ועתה גם עליהם תעבור הכום, ומי יודע אם לא באכזריות יתר גדולה, ומי יודע אם לא יפלו חללים הם ושלוים, אבל האפשר הדבר? האם יוכלו האנשים ההם, שהיו עמם ביהר זה שנים רבות בשלום ובידידות, להתהפך בן לילה לחיות מרפות, לזאבי ערב... איכה אפשר? ובכל זאת — מי יודע... מי יודע? והרי העובדות באות ומאשרות זאת... אבל מדוע ולמה? מפני מה אנו נהרגים ואין ממחה? האמנם אשמונו מכל עם? האמנם בולנו חיובי מיתה? הרי, מה קשה לחיות באי-בטחון כזה! הרי מה תעיק על הלב הצפיה לעתיד, נורא ואיום... הרי מה נורא, הרי מה איום...

ואותו היום שבת היה, השמש באה, ועקבותיה, עקבות

דמי השאירה אחריה באיפק הרקיע, צללים שחורים מתארכים, אור וחושך משהמשים בערפוביה, נאבקים הם, נלחמים זה בזה — מי ינצח? ועוד מעט ויגבר החושך, עוד מעט ויכסה באדרתו השחורה את כל היקום, והעיירה מושלת בים של חושך ואפלה, והאפלה הולכת ומתפשטת, חובקת את יושביה ונוגעת בכל בתי נפשם וממלאה אותם הרגשות וריה, בלתי יגילות ומבאיבות ולבם, הילב פעם... היגל כמעט בלתי מן השוק, דימתמות, האין דוח חיים בעיר? האם יניע כל היקום?... רק לפעמים יפיעו את הרעיונה צערו איש כושלות, הנתפז עם הכילותו באישון לילה, להסתירה במקום בטוח עד שיעבור הזעם, ויש גם אשר יפריע הפרקים את הדומיה קול אדם נונה, המרפרף על פני התוו ובהו הממושטשים הללו והקול רועד ינתו בחלל האוויר, מפרסם ונוע, ושוב ילך מפרסם ונוע, והנה מנה ביושביה עקת לב וכאב אנוש...

ומן העבר השני מניחה הלבנה ומשקיפה למטה, עוצרת היא בלבתה במלכת: הלעלות אי לחזור? היא עולה ומאירה באורה הקלוש את הארץ, מפיצה היא אור כהה, והנה חשרת עבים שהורות בולעות אותה וממלאות את כל הללו של העולם צללי ליל שחורים.

החושך נבר, לפתע פתאם — ראו נא, הנה נקודות קטנות מזהירות על ההרים העומרים את העיירה, והנקודות הולכות וקרבות, מתנוצצות בעיני זאבי ערבות, האיריות לדם... ומיד רעש גדול קם, הרלתי נסגרו ברעש, התדוין הונפו בקול, אבל לעומת זה גם דלתות רבות נפרצו לרוחה, ובריות מבוהלות פרצו החוצה בקול מר צורח: הם באים, הנה פנביהם המאירים: ויוללת נשים וילדיהן עלתה השמימה, והחרידה את האויר השקט... וכנס מן הרליקה: מי אל העבר השני, את הכל עזבו הפקר בבתיהם ונואשו מרכושם אשר בעמל שנים רבות רכשו להם, רק את הילדים לקחו עמם, לברוח עמם אל הכפר, אשר מעבר העיר השני, כי שם קוו למצוא להם מנוח, האכרים שם טובים, מכיריהם מאו, בוריעות פתוחות יקבלים, יבשעה הצורך גם יגיעו עליהם.

יבאיתה שערה והבריאה היתה אחוזה בהכלי השנה, האילנית עמדו הומם ונמו את שניהם, גם רוח קליל לא יחליף על פניהם, לא יחרידם, כל בעלי בנה בקניהם, הרמשים בהריותם מצאי סתר ומנוחה מעמלם, רק האדם בדיח, היצורים ער הנה, נעדר היא מנוחה, אין לו מנוח ומפדח, נרדה היא על צארו, את נפשו מבקשים, את

הפועל הנזכרים באחרונה — ורק אל אלה. כשאני לעצמי הייתי מציע לבהור לצורך זה כמשקל של הסת האחרון (פעולנית) העולה עוד על זה של הראשון, גם בקביעות צורתו הדקדוקית, המקפת גם את החלק השרשי של המלה. גם — זהו העקר — בנוגע ליהדות המובן הסיוס הם משמש גם כנו השם לפעמים גם כנו הפועל לנסתרים והיה איפא מקום לשעות). מלבד זה נוח הוא לשמוש ונתן להנוד כמעט מכל השרשים הוין מנחי ליה ועיו (אלהם יתאים יותר הסיוס הם). פתרון אשר כזה היה מביא לעולם העברי עם הפשיס אחרים, גם חופש-הרנש התנועה, האדם היה יכול ללכת לפעמים גם קדומות (כמובן גם קדימה) ולא תמיד דוקא. אחרונה, והרשות היתה נתונה ללכת וננס לשבת) ענומנית, ואפילו עלוצנית, ולא רק קדומנית. אפשר כי אין להאריך פה בפרטים וגם אין שום צורך בהם, כי גם בלעדיהם יבין המבין לערוך את העושר הרב, שהיינו יכולים להעשיר את שפתנו אלמלי הצלחנו לשכלל את תואר-הפועל שלה ולהשליש גם בו את החוקיות הלשונית היפה השוררת ברוב הלך-הדבר האחרים של העברית.

כל קורא נכון ימצא שאין במסקנותי אלה שום המצאה חדשה. אלא נסיון לכרו וללכן את הענין בקיצור המתאים אל סאמר עתוני לכל היותר המיוה על ישנות שונשתכחו במקצה, ובכל זאת רואה אני כבר את הבת-צחוק של בטול, אשר יופיע למקרא דברי אלה על שפתי הפסיכיסטים השפתיים שלנו מן הסוג הידוע, שדרכם להביט כמעט בהמלה וכמו מנוכה לא נחקרו על כל מרחיב מהריב, ושאיננות-דעתם האירוסית מצד אחד ובסוהנס היהורי הגדול מצד השני ימריצו אותם למאס בכל דבר, שיש בו ניח בר ניח של חדשנות, ולהשליך את כל יחבם על — משיה-ההתפתחות של מר אחר העם, אשר יבוא ויחיש את גאולת שפתנו בעתה, ואולם הצחוק האירופי הזה שבו ימיתו מהכי-הקץ האלה את רשע הכרביסמוס קצר-הרוח, לא יכול להפריענו מכתוב את מאמרי הגוהה שכתבתיו מדאש רק כשביל אותם ה"אפיקורסים" במחנה הסופרים והקוראים היודעים ומבינים, כי מצב שפתנו המיוחד דורש בהכרה גם תקנות לשונות מיוחדות וכי אי אפשר לנו בשום אופן, כשנפילב אל השעה הרוהקת, לבלי דחוק קצת את השעה גם אנו מצדנו ולבלי העפיל לעלות. מלבד זה מקוה אני שיניעו דברי אלה אל סוכי המחדשים שלנו בא"י והם מוכמתני ישימו לב להצעתני המורה לפי דעתה הך ישרה לפתוק שאלה תואר הפועל העברי, שהיא כלי ספק אחת מאותן השאלות המורות והאקטואליות שהתרתן היא תנאי קודם למעשה בהושמת הרעיון הגדול — רעיון תחית שפתנו.

עם איז שוין ערשינען

אלטניילאנד נומ. 3

תשרי-אקטאבער.

נושט קיין סוכות (א פאר ווערטער) שוועלבע: מאטען-אימגראציע צדער פראג-מקס בע קאפאניזאציע. ענטקן: קאזנע צדער גרויסע עמיגראציע. וויקאטק: די נאציאנאל-הינדונג פון דער ערד אין א"י. סאקאטאל: צאנז בוקאנספילד. די שפראכן-פראגע אין א"י (אנקעטע בא ר גיטמאן, י העפסמאן, הלל ולעסע פאקס; ד"ר ש יזרים און ה. צוויסקין).

אילוסטראציעס:
ירושלים בע השטונען טעג; דמשק (שלעמען בולד); די פערטאס-באהן; די מערת-המכפלה; אראבושע ווארן-ערטער; לוייה-הכפר; אהיל, א נעצעלע; צאנז בוקאנספילד; פראג. פ. געדיס; מ. מ. אויסשקין; מציאר דושיינס דע-ריאטשילד; אינוער פרעסע אין א"י (פאט. אויפנאמען); נאטען צום לועד, מכרת גוף מלחמה.

פריז פריז העפט בלויז **3 מארק**.
אבאנענטען ווערען נאך אבנענומען פריז ערשטען העפט אן צום פריז פון 16,50 מארק צדער 33 קראן פאר 5 העפטען (בוז גש-דעה) מיט ביווע פרעמיעס; ביי דער מוטער ערד, וואס איז שוין ערשינען, און דאס אראבושע ווערטערבוך וואס ערשיינט אינגלעך.

אדרעס: I. Trywaks, Warszawa, Leszno 6.
אינווערס פאקטורעטער אין אויסלאנד:
ד"ר ישראל האמער, וויען II, שטעלשטראסע 91/5.
י. סאזאק (ש. פאן), קאפצנ הא גען, סטעפענסוויע 4.

הוציא את העיתון הזה פעם אחת בשבוע
 ליהודים ויהודיות בכל מקום
 שיש להם חוקים ונהגים
 שונים מן הארץ
 ויהודים ויהודיות
 חייבים לקנות
 ולקבל את העיתון הזה
 כפי שיש להם חוקים ונהגים
 שונים מן הארץ

הוציא את העיתון הזה פעם אחת בשבוע ליהודים ויהודיות בכל מקום שיש להם חוקים ונהגים שונים מן הארץ ויהודים חייבים לקנות ולקבל את העיתון הזה כפי שיש להם חוקים ונהגים שונים מן הארץ

הוציא את העיתון הזה פעם אחת בשבוע ליהודים ויהודיות בכל מקום שיש להם חוקים ונהגים שונים מן הארץ ויהודים חייבים לקנות ולקבל את העיתון הזה כפי שיש להם חוקים ונהגים שונים מן הארץ

עיד עשרת השבטים ופתרון

מאה שמעון מנחם לוד.

הבן העני נים: פתחה פרק אין סוד הסמכטין בתור אות לקדושת שבת. (ב) הסמכטין והרי החשך ביחוסם להשבטים. (ג) ההגדה על אדות בני משה יסודה. (ד) ממלכת ישראל בערב ההודיות ובאפריקה המזרחית. ממלכות יהודיות של הכורים. החלילים והאחרים באירופה. (ה) אלדד הרני וספריו. (ו) נפלאות עשהיש מקימות עיי עדים נכרים. (ז) מהות השבטים ההם וסוד יטבת יוסף. (ח) ממלכת ישראל באווא התיכונה (בשורת בנימן מדינת). (ט) בשורות עיד ביאת עשהיש והמשיח. יבשות הסמכטין. (י) ממלכת ישראל במדבר סהרה. יא) דוד הראובני ושליחותו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יב) ממלכת ישראל בתודו (דברי הימים של עשהיש. יג) עקבות נדתי ישראל באווא המזרחית ובאוסטרליא. יד) עדראיה לכל הגדות. טו) אגרת נחמה סבני משה. איש מעבר לנהר סמכטין. טז) שבתי צבי ועשרת השבטים. יז) הגדת היהודים האדומים יסודה. יח) תירס נוסעים לבקש את עשהיש (מכתב רבנים אל בני משה). טט) עשרת השבטים והסמכטין בחינא. כ) עשרת השבטים באפריקה. כא) האנגלים — עשרת השבטים. כב) היפנים — עשרת השבטים. כג) בטול ההשערה החדשה, שהתכלול עשהיש בנינים. כד) פתרון החדה (כה) השבטים ומחלקותם בא"י ואופן נלותם. כו) יהודה ישראל נוי אחת. כז) שנים עשר שבטים בזמן הזה. כח) אחיית דבר.

כל הפירובלמות האלה התבאנה בחקירה מדעית חפשיית בהגדה כל הזמנים בענין זה יגלו מקורן ומהותן. כל ההשערות תבנה להעמיד את הדבר על אמתותו. מהוד הספר 4 כתרים. — להשיגו עיי האדומים-פריציא "המצפה" בקראקא.

נשיאות הקהלה היהודית בקראקא מכריזה בזה

הו יקו רי

על משרת אביר, הקנדירטים וואילו להניש כתביהם בצרוף תעודות עם תאור דברי ימיהם בקצרה לנשיאות הקהלה היהודית בקראקא עד סוף חודש גרודזיען שנה זו. תנאי השנה המשרה הזאת וכן חובות הרב. וזכויותיו הלא הם בתוכים בתקנות הקהלה, הרוצה לקרותם יבקש וישולחו אליה. שכר הרב יקצב בהסכם הקנדירטי.

נשיאות הקהלה היהודית בקראקא.

שנוי מקום.

מכ"י מרחשון ואילך יהיה מקום בית מסחר הספרים שלי קבוע א"י ב"טשרנוביץ

Daniei Sternfeld, Czernowitz
Rudolfsplatz 8.

מודעה גדולה.

מאת בית מסחר הספרים, התחיה המפורסם בסטאניסלב

אביש את אהבתי, כי יוכלו למצוא בנימיהם שלו כל מיני ספרי תנוד ולמוד מכל הפרלנים, כל מיני ספרי רומל, חומשי ים, תנביון, סודרים, תפילין, מוזות, סליות, ציציות, כל ספרי השכלה מן הספריות העבריות והיהודיות, סלון עברי חדש מתורגם פודנית ואשכנזית מכורך 40 כתרי. הספר הפרטני החדש, הספר 12 כי. תמונת כל סופרינו וספוסים יהודיים, קדמת עבידת ויהודיות מצויות. ספרים סוציאליים וספריים מחכמת ישראל, הכל במחירים נמוכים. למי"ם לבנים עכרים ולחכרות אחן רבט הנן. נוקשה אין לשלוח עתה.

Księgarnia „Hatchija“
A. Robinsohn, Stanisławów
(2-10)

דיב וואסערשמיין מאורשים, מרחשון תר"פ קראקובין

הני מברך במו"ט את בן אחי מר צבי שלפריג לארזים עם מדת פינא בומבך מפרמישלא. יהי עתידם מאושר! מנחם שלפריג — ירוסלב.

בברכת מו"ט מלב נאמן אברך את אחי היקר נתלי מינדרר ואת כלתי מרת הינדה ונדרר מכוביא לארזים. יהי מזלם כאור השמש ותחיינה עיניהם בתחית עמנו בארץ אביתנו. יחוקאל וואססקערץ — טרנוב.

רב ברכה ואושר לארזים תכרנו המושלם מר אברהם קלוגר עם מרת חיה ויאניץ. תחי דרכם סונה בשושנים. יואל באב"ד, אליהו קאנענער, מרדכי נויצבאג.

מעטקי לבני נברך במו"ט את רענו מר יוסף סאכער לארזים, תחי דרכם צלחה! מו"ט לתריו היקרים. יאחיים אברהם, דוד יסלום יוסף הירשפריג — ירוסלב.

רב אישר ועשר אברך במו"ט את העלמה הנכבדה מרת חיה דאמב מלאנצט לארזים עם מר דוב שמאר, יהי עתידם מאושר. משה קאלכהיים — ירוסלב.

את חסרם מר צבי שלפריג לארזים עם מרת בומבך בברך בשער אישר.

ישא בעק ימשה תאלעשיץ — ירוסלב.

שו"ב

מיסחה עם העודדה נכבדות, שהיא ניח בעל תפלה יריש וקורא ומנהל, מבקש משה

N, Warszauer Kraków, Plac Nowy 3.

מורים לארץ ישראל

ועד המורה יסודי ל" מיון מיעד בקרקע בית מדרש למתן מורים צעירים ופרנטיים מומחים לבנים. שיסודי עולי אגודת בתי המדרש. באורים בני טורים וירושלם בקר לרוב שיש להם גם ידעיות נוספות בצעיר חוגים כיום נמוך. הולכים למסע לראש המורה מורים צעירים לארץ אחר גמר חוק למורה (פניה למתן). יוליו (הודיע לזמן ללמוד בבית מדרש זה. גם שאין ידע מנסה פטור משכר (מורה) נמסרה. סמלספי עד רמת גרמניה. מלמדים את המורה. יתקבל רק אם יש להם בקרקעית זקוק לבית יסכולנו משלם.

GHIEL TEITELBAUM

Kraków, ul. Dietłowska 49.

פערקויפט אילטראמארין, יאגענד-שמירה, פאסטא, מינטע, אין דיצענדען זיג אונד אין פלאשען, וואאלן געל-בע אונד שווארצע, אויך אין פעסע-די אעלע אונד דערגלייכען. ערשטע רוועלע.

אהנע אפעראציען דאדיאלע הילפע פיר פעראלטעסטע אונד געפעהרליכסטע ברוכריידענדע מינדער, פרויען

להגיד הרשום בכתב אמת לא מפי השמועה רק את אשר עיני יאוו בו באחי לקיץ לעמבערג יצאו אודות מהלת השכר אשר חי לי נסותי בכמה וכמה באנדאווען מאומנים מומחים הבל חי ללא הועיל אולם את אשר קויתי לרפואה שלימה בלי אפעראציען מצאתי תליתיש את שאהבה נפשי היא הגביר יקר ונכבד שמו משה פרייליך ניו אשר אתמתי גברא לרפאות שבר גדול וקטן חדש וישן על נקלה כאשר באתי לבית הגביר הנזיל הרגשתי בנופא תיכף כי פה אמעא רפואתי בעוה"י עיי ציר נאמן זה האיש משה וכאשר ראיתי בן חי. כי אחר איות ימים ראיתי בעיני כי נרפאתי בעזרת רופא הולים משכר אשר חי לי למרות רוהי בכאבים ויסורים ריל, ועתה תליתיש הנני בריא כאחד האנשים הבריאים בנוסס. ולא בא הכותב רק לזה ולעין האנשים אשר הבו במכאוב השכר שלא יוסיפו עוד לענות נופס בבאנדאווען מינים ממינים שונים אשר בכל אלה נסותי ללא הועיל רק יסורו אל בית הויקר הנזיל שמה ימצאו מרנוע לנפשו בהשקט יחי. ואברכה את חי על אשר הומן לנו איש כזה אשר בו ימצא הרופא למכתי האנושה ולאשר ראיתי הרבה רבנים גדולים פרסמו הדבר לפונת הכלל אמרתי גם ממני לא יבצר כזאת ומגלגלן זכות עיי זכאי.

כיד הבאעיה פק"ק לעמבערג נ"י לסדר מטות ומכעי כיו המו תרסיג.
אליעזר דייטש אבדיק באניהאד באיין הגי יע"א בעהמיה ספר פרי תבואות השרה.

בית מסחר הספרים של
L. FORTGANG
Kraków, Krakowska 33
מסדר מחדש והנהו ערוך במקדמ

בספרות עברית

ויהודית גם

ספרי חנוך ולמוד

מכר המינים

הזמנות תשלחנה נגר שלוח המהיר מראשי. (בזקפה אי אפשר לשלוח דעת עתה.)
הקטלוגים הישנים נ"י 2, 3, 4. במלים. קטלוגים חדשים אינם לפי שעה

הפירמא הישנה
A. FAUST, Kraków
מציעה את קובץ הספרים העשיר שלה מכל מקצועות הספרות. ספר רבנים. ספרי רימיל. השכלה. ספרים ורגונים. כל ספרי הלמוד ללמודי עבודת ויהודית. כל הספרים שיצאו לאור זה עתה. קורות היהודים של גרעין ביהודית ובאשכנזית. כל ספרי התאוסוף היהודי גם כל הספרים האשכנזים בעניני היהודים מהפולגה. לעוויט. יודישער פירלג וכו'. רשימות (עברית או אשכנזית) אטלה הנם. פנו אלי כל הודשי ספרים ותשבוע רצון.
בעל הפירמא
A. Faust, Kraków Krakowska 13.

גליקליך ווערני
קענט איהר, ווען איהר קויפט א רע-צעפטענבוך פאר זעלבסטערצויגונג פון זויפען שוהפאסטא. הייווען, קאפע-ער-זאץ מיטענפורווער עסיגעסטענק, פליע-בענליים, באקפולווער, מעמאלטסזויפע, ביער-ערוואן, מינטע, ארכשטיפטע צום שרייבען אויף גלאז פארצעלאן און מע-טאל, מינטע פון קאכטאניע-אונד נס"י שאלען, קוטט פיר גלאז אונד פארצעלאן. די רעצעפטע זענען אין יודיש אין בייא אינגמאל דארכלעזען און מען פאלשטענ-דיג אונטערריכטעט די אויבען אנגע-זיהרעטע ארטיקל צו ערצייגען.
אללע רעצעפטע צוזאמען קאסמען 20 קראנען (אדער 12 מארק)
צו בעציהען דורך
A. MAIBRUCH, Kraków
Meiselsa 32.
פערואנד (רעקאמאנדירעט) זענען פארזענדונג דעם בעטראגעס פראנקא.

מודעה פדגוגית.
הנני מקבל תלמידים ללמוד את הספרות העברית בכל מקצועותיה.
M. J. HEILMANN
Podgórze, Józefińska 22.
העמים העתיקים וישראל
(המצרים, הפרסים, היונים, הרומיים, הנצרים הקדמונים, הערבים והתיחוסות לישראל). נסיון לבאר את התהוות האנטישמיות הקדמונית
מאת מתתיהו מזיז
נמכר במערכת "המזרח"
ומחירו 4 כתרנים.

ספרי ולקובסקי הידועים.
אפשר להזמין בכל בית מסחר של ספרים או מן המחבר עלמנו עפ"י הסדרים
S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.
32 מכתבי הוראה לשפה העברית, 32 לשפה הפולנית, 10 לשפה הגרמנית. כלם מתורגמים ומבוארים יסודית בשביל מתלמדים בלי עזרת מורה. בעזרת המכתבים הללו יוכל כל אדם לסגול לו את שלש השפות האמורות באופן שידע לקרוא את הספרות בשניות. ידע לכתב בשפה משוכללת ומודרנית וידע את הדקדוק על צוריו. התלמידים עפ"י המכתבים שולחים את בחינותיהם למחבר. מחיר עשרה מכתבים 80 כתר. קומפלט שלם של 32 מכתבים 64 כתר.
הו ש פ ה
ספר למוד שפת עבר לצוגרים בשביל קורסים ומורים פרטים. המלים מתורגמות יסודית, פולנית וגרמנית. חומר הלמוד קל ומענין. הדקדוק משולב בתוך פרקי קריאה באופן שאין התלמוד מרגיש בו ולומדו בקלות. מביא ללמוד המבטא הספרדי. נוח כל פעלים.
לקוטי רש"י
לקוטים מן המקומות היפים והפיוטיים של רש"י בספר ברתשות מאסורים עפ"י הסדרים הפרשיות הפסקוקים. מתאים מאוד בשביל בני ספר עצרים וחדרים הגונים.